

Een opmerkelijke ammoniet

Wim van der Bruggen

De steenbakkerij Grosse Hündfeld I lag even buiten het dorpje Alstätte in het Nederlands-Duitse grensgebied. Vele jaren geleden was dit een plek waar buitengewoon fraai bewaard gebleven ammonieten gevonden konden worden.

Deze bevonden zich in klei-ijzerconcreties en kwamen uit de kleiput naast de fabriek.

De daar ontsloten lagen dateren uit het Onder-Aptien. Het ging om fijnzandige kleien, waarin zich enkele rijke geodenlagen gevonden (Krul, 1972).

Ammonieten kwamen niet alleen in de concreties voor, maar ook - zij het platgedrukt - in de lagen zelf. Van deze klassieke vindplaats is helaas niets meer over.

De schrijver bracht in september 1970 een bezoek aan de toen nog werkende steenbakkerij en vond een stapel vers gedeponeerde concreties. In korte tijd werden er 64 ammonieten en ook andere fossielen verzameld. De collectie is jarenlang in de vergetelheid geraakt maar recentelijk is gebleken dat er ongewoon materiaal tussen zit.

Fig. 1a en 1 b tonen een platte of platgedrukte ammoniet die voor een deel met kleurrijke calciet(?)-kristalletjes is bedekt. Versiering en sutuurlijnen zijn in het geheel niet waar te nemen. Aan de rand is wel de siphobuis, de verbindingsbuis tussen de luchtkamers, duidelijk als een pyrietopvulling te zien. Wat echter het meest intrigeert, zijn de holle buisjes die zich meer in het midden van het fossiel bevinden. Ze staan niet met elkaar in verbinding en de wanden ervan zijn van binnen met minuscule kristallen bedekt. Hier en daar zijn de buisjes nog intact, maar de meeste zijn opengebroken.

Wat heeft die buisjes veroorzaakt? Zijn het sporen van symbiose? Geraadpleegde literatuur gaf geen opheldering. Daarom is dr. Ph. Hoedemaeker, conservator cephalopoden aan het Nationaal Natuurhistorisch Museum te Leiden, hierover aangeschreven. De heer Hoedemaeker en een collega hadden

beiden nog nooit zoiets gezien, maar kwamen wel onafhankelijk van elkaar tot dezelfde conclusie.

Ieder buisje is een stuk siphobuis, maar dan niet van de winding waarin ze liggen, maar van de winding daarbinnen, de vorige winding dus. Een aanwijzing hiervoor is, dat de buisjes een beetje krom zijn en ongeveer even dun. Hoe zoiets is ontstaan is moeilijk te achterhalen. De heer Hoedemaeker denkt dat de schaal eerst kapot moet zijn gegaan of oplosste, voordat de losgeraakte siphobuistjes netjes op een rij in de volgende winding kwamen te liggen.

Adres van de auteur

W. van der Bruggen
20g Watchmeal Crescent
Clydebank
Glasgow G81 5EB
Schotland

Literatuur

Krul, H., 1973. Stenen zoeken. Thieme, Zutphen, 3e druk.

Fig. 1a. Ondetermineerbare ammoniet uit de voormalige steenbakkerij Grosse Hündfeld met 'buisjes'. Doorsnede: 14 cm.

Fig. 1b. Vergroting van het midden van fig. 1a.